

Tautosakos darbų 54-ajame tome mokslo straipsniams skirti trys pirmieji žurnalo skyreliai. Skelbiamų įvairiomis temomis straipsnių autoriai, jau gerai žinomi ir dar tik studijuojantys doktorantūroje, pristato savo naujausių tyrimų rezultatus, kurie gauti taikant skirtingas šiuolaikines mokslinių interpretacijų prieigas. Pirmasis tomo skyrelis „Folkloro tyrimų horizontai – nuo mito iki demotyvatorių“ pradedamas Nijolės Laurinkienės straipsniu. Tęsdama baltų mitologijoje ir tautosakoje dangaus skliauto sampratos interpretaciją, autorė aptaria mitinę saulės poetiką, šį kartą apsiribodama pasirinktais Saulės ratų ir jos laivo vaizdiniais, simbolizuojančiais Saulės judėjimą paros cikle. Atskleisti šių vaizdinių prasmei ir kilmei autorės pasitelkiami baltų religijos ir mitologijos šaltiniai, lietuvių ir latvių tautosaka bei kalbos duomenys. Nemažą patirtį turinti mįslių žanro tyrinėtoja Aelita Kensminienė savo straipsnyje ne tik plačiai pristato tradicinę mįslių vartoseną, bet ir gilinasi į šiuolaikinės jų vartosenos ypatumus, remdamasi ne vienus metus jos stebėtais mįslių vartojimo atvejais dabartinėje gyvenamoje aplinkoje, socialiniame tinkle Facebook, interneto žiniasklaidoje. Atliktas tyrimas leidžia autorei teigti, jog nors šiuolaikinėje vartosenoje klasikinės mįslės aptinkamos retai, tačiau pakitusiomis formomis iki šiol išlaikoma dauguma mįslių funkcijų. Skyrelis baigiamas Povilo Krikščiuono pristatomu iki šiol mažai tyrėjų dėmesio sulaukysiu aktualių tyrimu iš internetinės komunikacijos, autoriui įžvelgiant joje tiesioginių ir netiesioginių sąsajų su folkloru; jo tyrimo objektas – su krepšininkais siejami tekstai ir polikodiniai (turintys verbalinių ir neverbalinių elementų) kūriniai, skelbiami lietuviškuose sporto ir pramogų portaluose; tyrėjo akiratyje humoristiniai folkloriniai ir folklorėjantys lietuvių krepšinio mėgėjų atsiliepimai apie krepšininkus, klubus ir su jais susijusius sporto įvykius 2011–2016 metais.

Skyrelyje „Tradicijos apmąstymai: reikšmė, raiška, praktika“ spausdinamas doktorantės Astos Skujytės-Razmienės straipsnis, kuriame ieškoma galimų mitinės sampratos sąsajų tarp slogos, kaip užkrečiamos ligos, ir slogučio, naktimis kankinančios žmogų mitinės būtybės, kuris, esą, galėjo būti vadinamas ir sloga. Autorė, remdamasi mitologinėmis sakmėmis ir tikėjimais, kelia prielaidą, kad jos nagrinėjami sloga ir slogučiai galėjo būti žmonių suvokiami kaip dvi skirtingos tos pačios ligos apraiškos. Mildos Norkaitienės straipsnis skirtas etnolingvistinei avių vardų analizei; jai atlikti autorė sugrupuoja Lietuvių kalbos žodyno tomuose su avimis susijusius duomenis, naudojasi Lietuvių kalbos atlasu, taip pat remiasi tautosakos kūriniais. Vardų motyvacijose bei jų vartosenos tradicijoje siekiama užčiuopti ryšį su etnologiniais kontekstais, galinčiais atspindėti tautos pasaulėvaizdžio relikтус. Dar viename šio skyrelio straipsnyje jo autorė doktorantė Šarūnė Valotkienė aprašo Žemaitijoje turėtą žiedo (papuošalo) dėjimo į kapus paprotį nuo

I iki XVI amžiaus. Apie šį paprotį sprendžiama iš archeologinės medžiagos, papildant ją istoriniais papročių ir tautosakos paliudijimais bei kitais baltų kultūrai svarbiais šaltiniais. Pasirinkta etnoarcheologinė tyrimo kryptis leidžia autorei apibrėžti pagrindines simbolines žiedo, kaip įkapių elemento, reikšmes. Giedrės Šmitienės straipsnis išsiskiria tiek savo visai kitokio pobūdžio tyrimo objektu, tiek ir jam taikoma metodologija. Autorės dėmesio centre – arti pusanatro tūkstančio poetės Janinos Degutytės 1972–1989 metais jos ir jai rašytų laiškų. Be kitų dalykų, juose atsiskleidžia ir naujos pačiai poetei patirtys, jai išvažiautus iš miesto į kaimo sodybą ir iš arčiau prisilietus prie žemės. Kaip tik šis laiškų turinio aspektas ypač domina straipsnio autorę, kuris čia apmąstomas iš jos gerai įvaldytų fenomenologinių priėgų. Neišleidžiama iš akių, kad poetė sodybą atpažįsta kaip vietą, labiausiai tinkamą gyventi, kurioje jai ramu ir gera; straipsnio autorė šių poetės jauseną sieja su sodybos, kaip pirminio žemdirbiškos kultūros centro, atmintimi ir retoriškai svarsto, „ar savaimė žemės patirtis galėtų būti suvokta kaip žemdirbiškos tradicijos atliepinys“.

Su antrašte „Iš folkloristikos istorijos“ skelbiamas Liucijos Citavičiūtės, Liudviko Rėzos lituanistinės veiklos tyrėjos ir jo raštų rengėjos, straipsnis apie iki šiol į lietuvių spaudą nepatekusius dokumentuotus istorinius atgarsius, 1825 metais pasirodžius pirmajam L. Rėzos parengtam ir jo paties išleistam lietuvių dainų rinkiniui, skirtam visų pirma Vokietijos auditorijai. Autorė pristato jos rastus Vokietijos archyvuose tris anonsus apie dainų knygos pasirodymą ir penkias nežinomas recenzijas; nuodugnai aptariamoms jų publikavimo aplinkybės, tekstų turinys, autorystės klausimai, ano meto mokslo ir kultūros bendruomenės reakcijos ir kiti dalykai. Šalia straipsnio skelbiama publikacija, kurioje pateikiami iš vokiečių ir lenkų kalbų išversti minėtų informacinių pranešimų ir recenzijų tekstai.

Etnologui Rolandui Petkevičiui atminti spausdinamas jo nespėtas baigti straipsnis (2016 m. autoriui mirus, žurnalo parengėjos ir kalbos redaktorės rūpesčiu dabar baigtas rengti spaudai), rašytas iš jį dominusios etnobotanikos srities ir skirtas sėjamosios kanapės istorijai. Atskiru tekstu, pavadintu „Rolandas Petkevičius – lietuvių etnopsichiatrijos tyrėjas“ Daiva Vaitkevičienė, šio doktoranto vadovė, apžvelgia jo mokslinę veiklą ir paaiškina, kodėl buvo prasminga paskelbti ir šią publikaciją.

Lietuvoje 2017-ieji metai skirti pažymėti Algirdui Juliiui Greimui; šia proga, kaip ir ankstesniame Tautosakos darbų tome, pateikiamos dvi publikacijos: Jūratės Levinos parengta dar neskelbta A. J. Greimo recenzija apie Jono Balio Lietuvių tautosakos skaitymus, kuri dabar saugoma Vilniaus universiteto Rankraščių skyriuje, ir Rusijos mokslų akademijos Slavistikos instituto profesorės, pasaulyje žinomos semiotikės Tatjanos Civjan pranešimas „Mitologinės biografijos pagal Greimą“; skaitytas A. J. Greimui skirtoje konferencijoje Maskvoje (tekstas skelbiamas rusų kalba).

Recenzijų skiltyje Rūta Žarskienė aptaria Vytauto Didžiojo universiteto folkloro ansamblio „Linago“ dalyvių per ekspedicijas sukauptos medžiagos leidinį, profesionaliai parengtą ilgametės ansamblio vadovės Laimos Proškutės.

Kronikoje apžvelgiami šių metų antroje pusėje Lietuvoje ir svetur vykę mokslo ir kultūros renginiai, referuojami juose dalyvavusiųjų, informuojama apie Instituto akademinio gyvenimo svarbesnius įvykius ir ypač vertingą šiųmetinį Tautosakos rankraštyno fototekos papildymą.

The first three chapters of the 54th volume of Tautosakos darbai / Folklore Studies are comprised of the research articles, written by both renowned scholars and doctoral students. All of them introduce their recent research results achieved by applying different modern approaches. The first chapter of the volume is entitled “Horizons of Folklore Research – from Myth to Demotivational Posters” and starts with the article by Nijolė Laurinkienė. Continuing to elaborate on the interpretation of sky in the Baltic mythology and folklore, she discusses mythical poetics of the Sun, presently focusing on the images of solar carriage and ship symbolizing the Sun’s movement in the course of an astronomical day. In order to elucidate the meaning and origins of these images, the author uses sources of the Baltic religion and mythology, Lithuanian and Latvian folklore, and linguistic data. An experienced researcher of riddles Aelita Kensminienė not only presents an exhaustive survey of the traditional usage of riddles, but also investigates peculiarities of their modern application. Drawing on her several-years-long observation of employing riddles in the contemporary environment, the social media (Facebook) and internet, she concludes that although classical riddles appear quite rarely in modern usage, their transformed shapes still preserve most of their typical functions. The chapter concludes with a relevant research article by Povilas Kriškščiūnas dealing with a hitherto neglected topic of internet communication, which, however, exhibits both direct and indirect links with folklore. The subject of the article comprises texts and polycode internet pieces (consisting of both verbal and non-verbal elements) related to basketball players and appearing on the Lithuanian sites of sports and entertainment. The author also engages with humorous folkloristic responses by fans regarding the individual players, basketball clubs and sports events of the 2011–2016.

The chapter “Reflecting on Tradition: Meanings, Expressions, Practices” starts with an article by a doctoral student Asta Skujytė-Razmienė. This author attempts establishing possible connections grounded in mythology and relating the common cold (sloga in Lithuanian) as an infective disease with slogutis (a kind of incubus) – a mythical being pestering humans at night, which could have been named sloga as well. Having studied the relevant data of folk legends and beliefs, the author goes on to inquire if people could have perceived sloga and slogutis as two different manifestations of the same disease. The article by Milda Norkaitienė focuses on the ethnolinguistic analysis of the sheep’s names. The author employs the linguistic data on

sheep from the *Lithuanian Language Dictionary* and the *Lithuanian Language Atlas*; she also uses folklore. While discussing the motivation of naming the animals and traditional usage of the sheep' names the author attempts to grasp their ethnological background possibly reflecting the relics of the national worldview. The next author in this chapter is also a doctoral student Šarūnė Valotkienė, describing the ritual placing of ring as a grave good known in Samogitia from the 1st to the 16th century. Her investigation of this ritual rests mainly on the archeological material supplemented with historical data on customs, folklore and other significant sources on the Baltic culture. The ethnoarcheological approach enables her to define the essential symbolic meaning invested with the ring as a grave good. Giedrė Šmitienė, the author of the next article, stands out among others both in terms of the nature of her research object and the employed methodology. She focuses on nearly 1500 letters written by or addressed to the Lithuanian poet Janina Degutytė in 1972–1989. Among other things, these letters reveal experiences that the poet herself considered rather novel: having changed her residence place she moved from the city to the countryside and found herself very close to the ground. This aspect of the letters particularly interests the author of the article, who employs her favorite phenomenological approach for its analysis. Having noted that the poet recognizes the countryside farmhouse as a place particularly suitable for living and providing her with peace and security, the author relates this feeling with reminiscence of the farm as the center of the traditional peasant culture, going on to rhetorically consider whether the poet's genuine experience of earth could echo the agricultural tradition.

Under the heading "From History of Folklore Research", we publish an article by Liucija Citavičiūtė, a renowned researcher of Liudvikas Rėza and editor of his collection of writings. She discusses the documented historical responses to the publication of the first collection of Lithuanian folksongs edited and published by Rėza in 1825, and targeting primarily the German audience. These responses are hitherto as good as unknown in Lithuania. The author presents three annotations of the folksong book that she has discovered in the German archives, and five unknown reviews, discussing in detail the circumstances of their publication, contents, questions of authorship, reactions from the cultural community of the time, and other things. Along with the article, the publication includes texts of the annotations and reviews in question, translated from German and Polish.

In memory of ethnologist Rolandas Petkevičius, the journal publishes his uncompleted article, edited and prepared for publication after its author passed away in 2016. The article focuses on its author's favorite sphere – ethnobotany, discussing the history of hemp (*Cannabis sativa*). A separate text written by Daiva Vaitkevičienė, the former scientific adviser of Petkevičius, surveys his research activities as an investigator of the Lithuanian ethnopsychiatry, also explaining why publication of this article was deemed significant.

In Lithuania, the year 2017 was dedicated to commemorate Algirdas Julius Greimas; therefore, this volume, just as the previous one, includes two publications. The first one is an unpublished review by Greimas (currently preserved at the Manuscript Department of the Vilnius University Library), edited by Jūratė Levina and dealing with the Lithuanian Folklore Collection by Jonas Balys. The second one includes the paper on “Mythological Biographies according to Greimas” by a globally renowned scholar in semiotics Tatyana Ciovan, which was presented at the conference in Moscow dedicated to Greimas (the text is published in Russian).

The volume also contains a review by Rūta Žarskienė, discussing the publication of the fieldwork materials collected by the folk music group Linago of the Vytautas Magnus University, and expertly edited by the longtime leader of the group Laima Proškutė.

The chronicle refers to the scholarly and cultural events taking place in the second half of the 2017 both in Lithuania and abroad, publishes information regarding the important events in the academic life of the Institute with particular emphasis on some especially valuable materials recently supplementing the collections of the photo archive.